

Zasady umożliwiające przypisanie przedsiębiorców do właściwej dla nich kategorii ryzyka

Zgodnie z obowiązującymi przepisami, częstotliwość i zakres kontroli prowadzonych przez organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej w obszarze **nadzoru nad substancjami chemicznymi i ich mieszaninami** są uzależnione od kategorii ryzyka, jaką przypisano danemu podmiotowi.

Podstawa prawna:

- ustawa z dnia 6 marca 2018 r. Prawo przedsiębiorców (t. j. Dz.U. z 2025 r. poz. 1480 ze zm.);
- ustawa z dnia 26 czerwca 1974 r. Kodeks pracy (t. j. Dz.U. z 2025 r. poz. 277 ze zm.);
- ustawa o substancjach chemicznych i ich mieszaninach z dnia 25 lutego 2011 r. (t. j. Dz.U. z 2022 r. poz. 1816);
- rozporządzenie (WE) nr 1907/2006 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 18 grudnia 2006 r. w sprawie rejestracji, oceny, udzielania zezwoleń i stosowanych ograniczeń w zakresie chemikaliów (REACH) i utworzenia Europejskiej Agencji Chemikaliów, zmieniające dyrektywę 1999/45/WE oraz uchylające rozporządzenie Rady (EWG) nr 793/93 i rozporządzenie Komisji (WE) nr 1488/94, jak również dyrektywę Rady 76/769/EWG i dyrektywy Komisji 91/155/EWG, 93/67/EWG, 93/105/WE i 2000/21/WE (Dz. Urz. UE L 396 z 30.12.2006, str. 1, ze zm.) [rozporządzenie nr 1907/2006];
- rozporządzenie (WE) nr 648/2004 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 31 marca 2004 r. w sprawie detergentów (Dz. Urz. UE L 104 z 08.04.2004, str. 1, ze zm.; Dz. Urz. UE Polskie wydanie specjalne, rozdz. 13, t. 34, str. 48, ze zm.) [rozporządzenie nr 648/2004];
- rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 649/2012 z dnia 4 lipca 2012 r. dotyczącego wywozu i przywozu niebezpiecznych chemikaliów (Dz. Urz. UE L 201 z 27.07.2012, str. 60, ze zm.) [rozporządzenie nr 649/2012];
- rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 1272/2008 z dnia 16 grudnia 2008 r. w sprawie klasyfikacji, oznakowania i pakowania substancji i mieszanin, zmieniające i uchylające dyrektywy 67/548/EWG i 1999/45/WE oraz zmieniające rozporządzenie (WE) nr 1907/2006 (Dz. Urz. UE L 353 z 31.12.2008, str. 1) [rozporządzenie nr 1272/2008].

Ryzyko w obszarze chemikaliów oznacza ocenę zagrożeń związanych z produkcją, magazynowaniem, transportem i stosowaniem substancji chemicznych oraz ich mieszanin.

Czynniki wpływające na ryzyko:

1. Rodzaj substancji
 - toksyczne, żrące, łatwopalne, wybuchowe → wyższe ryzyko.
2. Skala działalności
 - mały magazyn vs. duży zakład produkcyjny.
3. Prawdopodobieństwo naruszenia prawa
 - historia kontroli, skargi, procedury bezpieczeństwa.
4. Skutek naruszenia
 - potencjalny wpływ na zdrowie ludzi i środowisko.

Kategoria	Kryteria	Przykłady
Wysokie	Duże zagrożenie zdrowia publicznego, ryzyko awarii.	Zakład recyklingu rozpuszczalników. Rozlewnia gazu płynnego (propan-butan). Zakład uzdatniania wody/ścieków.
Średnie	Możliwe lokalne skażenia, narażenie pracowników.	Laboratorium chemiczne średniej skali. Magazyn farb i lakierów. Zakład przetwórstwa tworzyw sztucznych.
Niskie	Mały wpływ na zdrowie.	Magazyn detergentów. Sklep chemii gospodarczej.

Przypisanie do kategorii ryzyka odbywa się na podstawie analizy prawdopodobieństwa naruszenia przepisów prawa oraz skutków naruszenia, uwzględniającej rodzaj działalności, skalę ryzyka oraz wyniki dotychczasowych kontroli. Uwzględnia się charakter działalności, historię nieprawidłowości i warunki zatrudnienia.

Wysokie ryzyko	Stwierdzone w poprzednich kontrolach poważne uchybienia, liczne interwencje (10 lub więcej w okresie 5 lat) i/lub informacje od innych organów dotyczące poniższych obowiązków w zakresie substancji chemicznych i ich mieszanin; wprowadzanie do obrotu lub stosowanie substancji, mieszanin bez wymaganej rejestracji; brak raportu bezpieczeństwa chemicznego zgodnie z REACH; niespełnianie przepisów prawa w zakresie zał. XIV (zezwoleń) i zał. XVII (ograniczenia) REACH; niespełnianie przepisów prawa w zakresie badań na zwierzętach kręgowych (REACH) oraz na ludziach i zwierzętach (CLP); wprowadzanie bez wymaganej zgody na odstępstwo (wg. rozporządzenia w sprawie detergentów) środka powierzchniowo czynnego; nieterminowe realizowanie zaleceń z poprzednich kontroli; unikanie i celowe utrudnienia kontroli; w przypadku producentów i wprowadzających do obrotu brak atestowanego zamknięcia zabezpieczającego przed otwarciem przez dzieci w przypadku, gdy jest to wymagane.
Średnie ryzyko	Stwierdzone w poprzednich kontrolach uchybienia, interwencje (powyżej 3 w okresie 3 lat) i/lub informacje od innych organów w zakresie przepisów dotyczących substancji chemicznych i ich mieszanin (nieopisane w punkcie dotyczącym wysokiego ryzyka); brak dokumentacji w łańcuchu dostaw m.in. zakresie informacji o substancjach zawartych w wyrobach (SVHC), bazy SCIP, zgłoszeń PCN/UFI; brak współpracy w czasie poprzednich kontroli; w przypadku importerów niezgodności dotyczące zgłoszeń do C&L Inventory, niezgodności dotyczące zgłoszeń oraz identyfikacji substancji SVHC; brak naruszeń kwalifikujących do wysokiego ryzyka.
Niskie ryzyko	Stwierdzone w poprzednich kontrolach pojedyncze, drobne uchybienia lub interwencje (1-3 w okresie 5 lat) w zakresie przepisów dotyczących substancji chemicznych i ich mieszanin (nieopisane w punktach dotyczących wysokiego i średniego ryzyka); brak naruszeń kwalifikujących do wysokiego i średniego ryzyka.

Dopuszczalna częstotliwość, zgodnie z którą organ może przeprowadzić kontrolę planową przedsiębiorcy, wynosi:

1. zakład niskiego ryzyka - nie częściej niż raz w ciągu 5 lat;
2. zakład średniego ryzyka - nie częściej niż raz w ciągu 3 lat;
3. zakład wysokiego ryzyka - tak często, jak to jest konieczne dla zapewnienia skutecznego stosowania odpowiednich przepisów, z uwzględnieniem wysokiego ryzyka wystąpienia nieprawidłowości oraz środków niezbędnych do jego ograniczania.

W każdym przypadku właściwy miejscowo państwowy powiatowy inspektor sanitarny może zwiększyć częstotliwość kontroli, tzn. podmiot może zostać zakwalifikowany do wyższej kategorii ryzyka z uwagi na stwierdzone podczas kontroli nieprawidłowości, wpływające zasadne interwencje oraz informacje od innych organów.

Niezależnie od powyższego w przypadku zgłoszenia nieprawidłowości właściwy miejscowo państwowy powiatowy inspektor sanitarny ocenia ewentualne zagrożenie i może podjąć decyzję o przeprowadzeniu kontroli interwencyjnej.